

invest-export.brussels

Update: November 2015

Singapore

Sectoren met hoog potentieel Marktbenadering Aanbevelingen

Economisch en handelsattaché
William DELSEMME

Contacten:

aec@bruwex.sg

singapore@brusselsinvestexport.com

<http://www.brussels-in-singapore.irisnet.be>

00 65 6 251 15 96

Sectoren met hoog potentieel

De geringe omvang van Singapore maakt dat de beschikbare ruimte voor economische ontwikkeling de mogelijkheden van diversificatie beperkt. De industriële aanwezigheid is geconcentreerd op sites voor hoogwaardige productie ten gevolge van de hoge prijs van de beschikbare ruimte.

Singapore heeft drie toekomstige ontwikkelingspolen aangeduid:

- **Health, Wellness & Ageing**

De verouderende bevolking van het land is een uitdaging voor de regering die oplossingen zoekt op dit vlak.

- **Lifestyle, Products & Services**

De groeiende middenklasse in Zuidwest-Azië biedt veel mogelijkheden. Deze groeiende rijkdom zal de vraag naar producten en diensten die te maken hebben met vrijetijdsbesteding doen toenemen.

- **Urban Solutions**

De groeiende bevolking in de Aziatische steden en de hoge bevolkingsdichtheid in Singapore maken van het land een ideale proeftuin voor de ontwikkeling van oplossingen m.b.t. milieu, energieverbruik, mobiliteit, ... Uitdagingen voor de grote steden.

Hieronder enkele dynamische sectoren die representatief zijn voor de activiteiten in Singapore:

- **Biotechnologie**

Singapore voert een beleid van verhoogde toegevoegde waarde en investeert zwaar in alle nieuwe technologieën, hun ontwikkeling en hun onderwijs. De regering stimuleert dus een sector die al goed verankerd is (GlaxoSmithKline, Merck, Pfizer, Schering Plough, Aventis, American Home Products, Siemens, Baxter, en Becton Dickinson) en die van Singapore de wereldwijde nummer één maakt op vlak van biowetenschappen.

- **De voedingsmiddelensector**

Omdat de stadsstaat geen landbouw kent moet het de meeste voedingsmiddelen invoeren.

Vanwege zijn open economie en etnische diversiteit is Singapore een voedingsparadijs. Men kan er een zeer grote waaier aan producten vinden die de gebruiken en gewoonten van de verschillende etnische en religieuze groepen respecteren alsook die van de grote expat-gemeenschap.

De import van vlees wordt niettemin strikt gereguleerd en gecontroleerd door de Agri Food and Veterinary Authority. Momenteel is het enkel rundsvlees en gevogelte uit ons land dat niet mag worden ingevoerd. Een andere sterk gereguleerde sector is die van het mineraalwater waar elke zending aan een labotest onderworpen kan worden.

- **Luxeproducten**

Singapore is een zeer kosmopolitische stadsstaat en een belangrijk luchtverkeersknooppunt in het Zuidwesten van Azië. Er passeren veel toeristen en zakenmensen, per jaar zo'n zeven miljoen reizigers. De handel in luxeproducten is er zeer ontwikkeld en bepaalde van onze merken zijn er reeds verkrijgbaar. Een ontwikkeld merk bezitten is een belangrijke factor in Singapore. Het is een voordeel als u al stevige internationale referenties hebt vooraleer u naar de stadsstaat trekt.

Anderzijds is het gemiddelde jaarlijkse gezinsinkomen een van de hoogste ter wereld (45.305 USD) wat de Singaporees tot een uitstekende potentiële klant maakt voor luxeproducten.

Ten slotte ondersteunen de bewoners deze bloeiende handel ook vanwege de zeer materialistische cultuur.

- **Informatietechnologie (IT)**

Singapore heeft zich sinds meerdere jaren tot doel gesteld om een regionale hub te worden op het vlak van nieuwe technologieën. De stadsstaat heeft goed begrepen dat dat kan bereikt worden door de bouw van onberispelijke communicatie-infrastructuur om multinationals aan te trekken. De staat speelt dus sinds een aantal jaren een grote rol in de oprichting van een gespecialiseerd industrieel weefsel van informaticadiensten voor bedrijven.

- **OIL & GAS – Petrochemie**

Singapore is het tweede grootste centrum voor raffinage ter wereld na Houston en beschikt over grote petrochemische installaties.

De industrie van de petroleumderivaten en scheepswerven vormen allemaal mogelijkheden op het vlak van de levering van uitrustingen, onderhoudsmaterialen en vervangingsmaterialen.

De Singaporese autoriteit voor energiebeheer heeft een haalbaarheidsstudie besteld bij de firma Tokyo Gas voor de bouw van een maritieme gasterminal. Deze projecten lijken te wijzen op een diversifiëring van de nationale energievoorziening en zou zakenkansen kunnen opleveren voor onze onderaannemers.

- **Greentech**

De Building and Constgruction Authority gaat een draaiend laboratorium op het dak van een van haar gebouwen inrichten om greentech- en materialenonderzoek te promoten. De installatie zal ongeveer 2,8 M EUR kosten en zal de klok rond onderzoek doen naar windkracht en blootstelling aan de zon. Het laboratorium zal begin 2016 gebouwd worden in een partnerschap met het nationaal laboratorium Lawrence Berkeley. De bouwsector is verantwoordelijk voor meer dan een derde van de uitstoot van broeikasgassen en 40% van het energieverbruik. Het is dus een zeer grote uitdaging voor Singapore.

- **Cleantech**

In 2007 heeft de regering de sector van de schone technologie als strategisch bestempeld en ze zet zware middelen in om de sector te ontwikkelen. De steeds grotere bevolkingsdichtheid en het tekort aan grond op het eiland duwt de overheden meer en meer de richting uit van schone technologieën die op een stedelijk milieu kunnen worden toegepast. Naast deze nationale ontwikkeling wil de stadsstaat ook een referentiecentrum in de ASEAN worden.

Toepassingsgebieden in de bouw, energie en water zijn vandaag sleutelementen voor de eilandstaat geworden.

Links en informatie

- [BCA Green Mark](#)
- [Centre for Urban Greenery and Ecology](#)
- [E2 Singapore](#)
- [Green Label](#)
- [NEA's ENVISION magazine](#)
- [Singapore Environment Council](#)
- [Singapore Green Building Council](#)
- [Singapore Water Association \(SWA\)](#)
- [Sustainable Energy Association of Singapore \(SEAS\)](#)
- [Waste Management & Recycling Association of Singapore \(WMRAS\)](#)

- **Medische uitrusting**

Singapore heeft heel wat aantrekkelijks te bieden aan bedrijven uit de gezondheidssector:

- zijn rol van regionaal platform voor gezondheidszorg en medisch-farmaceutisch onderzoek moet, zo wil de overheid het, worden versterkt: nu al genieten zijn dokters, chirurgen en onderzoekers erkenning voor hun competenties tot ver buiten de Zuidoost-Aziatische regio. Meerdere bedrijven met een wereldreputatie hebben er zich gevestigd en er worden op regelmatige basis internationale medische seminaries en congressen georganiseerd,

- zijn strategische ligging in een regio met 500 miljoen inwoners, zijn efficiënte luchthaven- en haveninstallaties, zijn ervaren wederuitvoerders, zijn politieke stabiliteit, maken het tot de plaats bij uitstek voor de verovering en controle van nabijgelegen markten, het blijft een referentie die het gemakkelijker maakt voor bedrijven die er gevestigd zijn om door te dringen op andere Aziatische markten.

- **Sector van de Kunsten, Design en Media** (creatieve economie)

In 2002 kwam de regering van Singapore met een ambitieus en alomvattend plan voor de creatieve economie, dat specifieke projecten omvatte om de media- en designsectoren te ontwikkelen. Geïnspireerd door wat er in het Verenigd Koninkrijk gebeurde (het DCMS Model) heeft de Singaporese overheid de creativiteitscluster als volgt omschreven: "De industrieën die hun oorsprong vinden in individuele creativiteit, bekwaamheid en talent en die het potentieel hebben om rijkdom en extra banen te scheppen dankzij de productie en exploitatie van intellectuele eigendom."

Er worden in Singapore drie creatieve sectoren omschreven:

1. Kunst en cultuur: podiumkunsten, visuele kunsten, literaire kunsten, fotografie, ambachten, bibliotheken, musea, galerijen, archieven, veilingen, impresario's, erfgoedsites, sites voor spektakelkunsten, festivals en bedrijven die de kunsten ondersteunen.
2. Design: reclame, architectuur, websites en software, industrieel geproduceerde grafische voorstellingen, mode, communicatie, interieur en leefomgeving.
3. Media: broadcasting (met inbegrip van tv, radio en kabel), digitale media (met inbegrip van software en computerservices), bioscoop en video, muziekopnames en uitgeverijen.

Om de creativiteit in Singapore verder te ontwikkelen werd een overlegde nationale aanpak aangenomen met de bedoeling alle actoren erbij te betrekken. Het Ministry of Communication and Information <http://www.mci.gov.sg/> zal de speerpunt vormen voor de coördinatie en de uitbouw van de creatieve sector en krijgt daarbij de steun van andere overheidsinstellingen, als een echte Singapore Inc.

Andere interessante sectoren:

Hieronder enkele andere mogelijke afzetkanalen voor onze bedrijven:

- farmaceutische industrie
- IT-consultance
- onderzoek (interuniversitaire samenwerking)
- elektronische componenten
- medisch-chirurgische uitrusting en apparatuur
- milieu
- nanotechnologie
- lucht- en ruimtevaart
- digitale beeldvorming

Marktbenadering

Economische actualiteit

De strategische ligging van Singapore, op belangrijke zeevaartroutes, en zijn bekwame bevolking hebben dit land een belang gegeven dat zijn geringe omvang ver overstijgt. Sinds de onafhankelijkheid heeft de regering het gebrek aan materiële grondstoffen aangepakt door een open economie te ontwikkelen die gebaseerd is op internationale handel en die investeringen in logistiek, petrochemie, de financiële sector, de elektronische en toeristische sector aangemoedigd. Deze strategie heeft een gemiddelde groei van $\pm 8\%$ opgeleverd sinds 1960 tot het jaar 2000.

De bevolking van Singapore is een mengeling van mensen met een Chinese, Maleisische, Indische en westerse achtergrond. De arbeidskrachten zijn gekwalificeerd en Engelstalig. Het juridische en politieke kader is stabiel en integer (geen corruptie, eerbied voor de intellectuele eigendom). Het land presenteert zichzelf als de matchmaker voor de andere landen uit de regio en bovendien is het een ideale testmarkt voor nieuwe producten.

De voornaamste nadelen van Singapore zijn de hoge kosten (vastgoed, arbeid) en de kleine omvang van zijn binnenlandse markt.

Niettemin heeft de wereldwijde economische crisis en vooral de daling van de vraag in de Verenigde Staten naar elektronische producten, het land in 2001 in de grootste recessie gestort sinds de onafhankelijkheid. Het BNP daalde met 2%.

De regering denkt dat de Singaporese economie minder competitief wordt naargelang de opkomende landen uit de regio uit hun economische winterslaap ontwaken, in de eerste plaats China. Ze heeft een "Economic Review Committee" in het leven geroepen om een economische strategie uit te werken voor de toekomstige ontwikkeling van Singapore. Dat comité heeft zijn conclusies in 2003 voorgesteld. Ze is opgebouwd rond zes hoofdlijnen: (1)

ontwikkeling van het onderwijs, (2) behoud van een sterke industriële sector (gebaseerd op nanotechnologie, fotonica, medische chemie, engineering, biotechnologie, beeldtechnologie: cinema, televisie, video), (3) ontwikkeling van de ondernemersgeest en hervorming van overheidsbedrijven (government-linked companies), (4) samendrukking van de productiekosten en ontwikkeling van de arbeidsflexibiliteit, (5) sociale begeleiding van de herstructureringen (levenslang leren, beperkte financiële steun aan werklozen), (6) ontwikkeling van de commerciële banden met het buitenland (via de WTO en via bilaterale vrijhandelsakkoorden).

In mei 2009 heeft de regering nogmaals een "Economic Strategies Committee" opgezet om na te denken over de staat van de economie en om zijn koers voor het komende decennium te bepalen. De voornaamste conclusie was dat men minder beroep moest doen op factoren van buitenaf zoals buitenlandse werkkrachten en om het aandeel van de productie in de groei tegen 2020 te verdubbelen om op hetzelfde niveau te komen als de meest vergevorderde economieën op dat vlak (VS, Japan, Scandinavische landen).

Diensten (62% van het BBP).

De financiële diensten (11,9% BBP), en in het bijzonder de private banking, hebben zich bijzonder ontwikkeld in de laatste jaren. Singapore is het 2de grootste centrum voor fortuinbeheer in de wereld.

De transport- en logistieke sector vertegenwoordigen 8,6% van het BBP. Singapore is de 2de grootste containerhaven ter wereld (na Sjanghai, in volume, maar nog steeds de grootste doorvoerhaven voor goederen). De luchthaven van Changi (de 10de grootste in termen van cargoverkeer) behoort tot de top 20 op het vlak van passagiersvervoer en er zijn plannen voor de bouw van een 4de en een 5de terminal.

Om zijn statuut van "global city" te bevestigen en zijn aantrekkelijkheid te verhogen heeft Singapore de ambitie om het regionale cultuur en ontspanningscentrum te worden. De belangrijkste recente projecten zijn de 1ste nachtelijke F1-koers, het grootste reuzenrad ter wereld, twee "Integrated Resorts" (Marina Bay Sands -Resort World Sentosa), elk met een casino, een kruidtuin langs de zee ("Gardens on the Bay"), een nieuwe cruiseterminal, een

gigantisch sportcomplex ("Sports Hub") en een nieuw museum ("National Gallery").

De stadsstaat voert sinds 2008 het internationale klassement voor zakentoeerisme aan, vóór Parijs, Wenen en Brussel en ze voert een zeer actief beleid om buitenlandse studenten aan te trekken (en universiteiten, zoals MIT en Yale).

Singapore wil zich ook positioneren als het regionale centrum van de media-industrie (creatie, beheer en distributie van content).

Industrie (26,5% van het BBP)

Elektronica, dat sinds de jaren 60 de voornaamste bron van ontwikkeling van Singapore is geweest, blijft nog altijd de belangrijkste industriële sector.

Singapore is eveneens het 3de centrum voor raffinage en trading van petroleum in de wereld, na Houston en Antwerpen. Shell en Exxon Mobile (in aanbouw) hebben er beide hun grootste petrochemische complex in de wereld. Deze investeringen genereren een belangrijke downstream industrie in de chemische en petrochemische sector.

De biomedische sector is een van de 3 sleutelsectoren voor de economische strategie van de regering, samen met de sector van de milieutechnologie en de interactieve en digitale mediasector. De industriële zone van Jurong biedt reeds plaats aan een twintigtal fabrieken voor de productie van traditionele farmaceutica. In minder dan 10 jaar zullen daar nog zes eenheden voor de productie van biologische producten bijkomen, die een totale investering vertegenwoordigen van 1 miljard EUR (Baxter, Genentech, 2 sites pour Lonza, Novartis en GSK).

In korte tijd is Singapore erin geslaagd om zeer grote investeringen aan te trekken voor engineering en milieudiensten. REC (Noorwegen) heeft er in oktober 2010 de grootste zonnepanelenfabriek ter wereld opgericht en de Finse firma Neste Oil heeft er in maart 2011 de grootste "biodiesel"-fabriek wereldwijd geopend.

Buitenlandse handel

De Singaporese economie is zeer gevoelig voor de internationale context.

De buitenlandse handel is goed voor 3 keer het BBP. Singapore is de 8ste exporteur en importeur van diensten op wereldvlak en de 9de op het vlak van goederen (als men de EU beschouwt als een enkel economisch blok en wanneer men de handel tussen EU-landen uitsluit).

De olieproducten buiten beschouwing gelaten, bestaat meer dan de helft van de export uit wederuitvoer.

Betrekkingen met de Europese Unie (EU)

Afgezien van olieproducten is de EU de grootste handelspartner van Singapore (15,4% van het totaal), vóór China (11,08%), de Verenigde Staten (10,9%) en Maleisië (8,4%).

Het is eveneens de grootste buitenlandse investeerder (30%). Singapore is de 17de exportmarkt van de EU.

De onderhandelingen over een vrijhandelsakkoord (FTA) begonnen in 2009

Er werd uiteindelijk een akkoord ondertekend, gepubliceerd en bekendgemaakt in Singapore op 20 september 2013.

Zie: <http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=961>

Wat het hoofdstuk inzake bescherming van investeringen betreft, hebben Singapore en de EU hun besprekingen op 17 oktober 2014 afgesloten en zo de onderhandeling over het globale vrijhandelsakkoord in zijn geheel afgerond. De tekst wordt momenteel juridisch onderzocht vooraleer in alle talen van de lidstaten vertaald te worden.

De voordelen van een VHA met Singapore zullen tamelijk beperkt zijn (overheidsopdrachten, banklicenties, juridische diensten,...) aangezien het eiland al erg open staat voor handel en investeringen, , maar het akkoord kan dienen als een model en andere landen uit de regio mee in het bad trekken.

Voornaamste beurzen (Bron IE Singapore)

- FOOD&HOTELASIA 2016
Datum: Biënale in april
- COMMUNICASIA & BROADCAST ASIA
Datum: Elk jaar in juni

Invoerstelsel

De douaneregeling in Singapore is erg vereenvoudigd en de import van de meeste producten wordt niet belast. Een inklaring duurt gemiddeld 24 uur.

Aangezien Singapore afhankelijk is van de internationale handel is het beleid gericht op openheid naar de buitenwereld en het wegnemen van de obstakels voor de handel.

Het land is een actief lid van de WTO, maakt deel uit van de vrijhandelsakkoorden van de ASEAN en de APEC. In 1992 hebben de ASEAN beslist om vanaf 1 januari 2002 samen een vrijhandelszone (AFTA) op te richten met de 6 stichtende lidstaten. Het Common Effective Preferential Tariff (CEPT) dat van kracht is tussen de lidstaten van ASEAN heeft reeds betrekking op 90% van de tarieflijnen in de ASEAN-regio en de douanerechten zijn onbestaande voor de meeste producten.

Er werden eveneens vrijhandelsakkoorden afgesloten tussen de Verenigde Staten, Australië, Mexico, Canada en Zuid-Korea.

Deze multilaterale en bilaterale overeenkomsten maken van Singapore een bevoorrechte toegangspoort tot Zuidoost-Azië.

Betalingen

De Singaporese dollar is de nationale munt. Toch worden de US dollar en de euro vaak gebruikt voor internationale transacties of grote financiële operaties.

Anderzijds kan men met de bankkaarten Cirrus-Maestro geld afhalen aan de bankautomaten en de kredietkaarten Visa, American Express en Diners Card worden in de meeste handelszaken aanvaard.

Aangezien Singapore een belangrijke financiële locatie is in Zuidoost-Azië, worden de klassieke internationale betaalmiddelen vaak gebruikt en de geldoverdracht verloopt vlot en zonder verwickelingen.

Klantenprospectie

De zoektocht naar klanten verloopt vlot in Singapore. De informatie over bedrijven worden gepubliceerd en op de bedrijfswebsites vindt men reeds veel informatie terug.

Het vertegenwoordigingsbureau van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest staat ten dienste van bedrijven die handelspartners willen vinden.

Openbare diensten

Belgische ambassade

8 Shenton Way

#14-01, Temasek Tower

Singapore 068811

T (65) 62 20 76 77 ou 78 ou 79

F (65) 62 20 76 69

Ambassadeur: Gérard Cockx

E-mail : singapore@diplobel.org

Brussels Invest & Export Singapore

Royal Embassy of Belgium

51 Goldhill Plaza #21-11/12

Singapore 308900

William DELSEMME - Trade & Investment Counsellor

T + 65 / 62 51 00 79

F + 65 / 62 51 15 96

Mail : aec@bruwex.sg - singapore@brusselsinvestexport.com

Kamers van koophandel

Belgian Luxembourg Business Club – BLBG

Website : <http://blbg.org.sg/index.php>

Bedrijfsgidsen

www.dpgroup.com.sg/s1000

Bevat informatie over de 1.000 grootste bedrijven van Singapore.

www.yellowpages.com.sg

Singapore Yellow Pages Directory (Gouden Gids).

<http://www.thegreenbook.com.sg>

Singapore Business Directory

Aanbevelingen

Advies aan zakenreizigers

Succes is er vaak gebaseerd op stevige persoonlijke banden. De verdiensten van het voorstel, de kwaliteit van het product en de gevraagde prijs zijn elementen waarmee rekening wordt gehouden. Hoewel de regering sterk ingrijpt op de economie van het land een groot aantal vertegenwoordigers van de regering een rol spelen in de grote Singaporese bedrijven, in het bijzonder in de bedrijven die ten dele door de regering worden gecontroleerd (government-linked companies of GLC's), hangt succes niet af van politieke connecties en corruptie wordt er niet aanvaard.

Als u vaststelt dat uw zakenpartner jong is, wees dan niet verbaasd, want Verbaas u er niet over wanneer uw zakenpartner jong is, want de Singaporese maatschappij is jong en voor het overige ook zeer trots op zijn hoge opleidingsniveau. Door hun kledingstijl en hun handelspraktijken komen de Singaporezen vaak als Westers over maar als men het land voor de eerste keer bezoekt moet men zich daar niet op verkijken. Net als vele andere Aziaten hechten de Singaporezen immers veel belang aan uiterlijke tekenen van respect. Dus wanneer u bij een eerste ontmoeting uitdrukkelijk aandacht besteedt aan een beleefd voorkomen, zeker in het geval van een oudere gesprekspartner, dan maakt u een grotere kans om een goede indruk na te laten.

Het loont de moeite om zich te informeren over de rol van Singapore in de regionale handel, om zich wat in te lezen over de economische en politieke invloed die ze heeft gehad op de geschiedenis van Zuidoost-Azië. Dat zal u helpen om de standpunten van de Singaporezen beter te begrijpen en antwoorden te krijgen op vragen aangaande de plaats van het bedrijf waarmee u zaken wil doen op deze uitgebreide markt alsook over haar bestuurders. Bovendien zijn de Singaporezen, net als de meeste andere volkeren, zeer trots op de opgang van hun natie in de vaart der volkeren en ze kunnen het ten zeerste waarderen wanneer men hun geschiedenis en hun verwezenlijkingen erkent.

Beste moment om naar Singapore te reizen

Ga best niet naar Singapore rond het Chinese Nieuwjaar of Hari Raya Puasa (eind van de ramadan). Deze twee feesten vallen in januari of februari en hun data variëren van jaar tot jaar. Tijdens deze periodes verlaten veel Singaporese zakenlui de stad of, net als veel Europeanen met Kerstmis, brengen ze hun vakantie door bij familie.

Kleding

Europese kleding is gebruikelijk. Vanwege het tropische klimaat mag men zijn jasje uitdoen.

Visitekaartjes

Neem er voldoende mee. Zoals in andere Aziatische landen is de uitwisseling van visitekaartjes aan het begin van elke ontmoeting een belangrijke aangelegenheid. Men overhandigt zijn kaartje met twee handen en op zulke manier dat de ontvangende persoon de tekst meteen kan lezen. Evenzeer neemt men de kaartjes in ontvangst met twee handen en men moet de tekst aandachtig lezen.

Persoonlijke communicatie

Zorg ervoor dat u zeker bent dat uw gesprekspartner echt heeft begrepen wat u zegt. Over het algemeen spreken de Singaporezen goed Engels maar het kan zijn dat ze sommige zaken anders begrijpen dan u. Stel vragen om u ervan te vergewissen dat u het gesprek op dezelfde manier interpreteert als hen. Een "ja" betekent niet per se dat men het met u eens is, maar kan ook eenvoudigweg betekenen dat men goed begrepen heeft wat u zegt.

Zo zullen vele Singaporezen ook vermijden "nee" te zeggen op een even directe manier als wij dat doen. Ze zullen eerder laten verstaan dat het niet gepast is om op de zaken vooruit te lopen. Toon dat u niet-verbale tekens begrijpt, weet hoe u moet luisteren en observeren. Na een ontwijkend antwoord moet men niet nog eens proberen of men moet niet aandringen op een direct antwoord, dat kan uw gesprekspartner in verlegenheid brengen.

Zakelijke etiquette

Het Singapore Tourism Office geeft op zijn website (<http://www.stb.gov.sg/>) enkele algemene suggesties over de zakelijke etiquette:

- Gedraag u steeds beleefd en professioneel en probeer u vertrouwd te maken met de Aziatische beleefdheidsregels.
- Wees op tijd voor ontmoetingen; kom in groep, achter elkaar aan, in volgorde van rang.
- Een licht kostuum is gangbaar, maar vaak trekt men het colbert uit. Men moet een hemd met lange mouwen dragen, een das en gesloten schoenen. Een vrouw wordt geacht zich sober te kleden.
Onderhoud uw contacten goed, want persoonlijke relaties staan in hoog aanzien.
- Men zal u vaak begroeten met: "Hebt u gegeten?" of "Waar gaat u heen?" eerder dan "Hoe gaat het met u?" of "Goedendag" of "Goedenavond" zoals men in het Westen doet.
- De gesprekken gaan vaak over eten, de kunsten, muziek, toeristische bezienswaardigheden, de wederzijdse voordelen die men van elkaar heeft en vriendschap. VERMIJD gesprekken over godsdienst, geld, racisme, persoonlijke relaties, seks en politiek of kritiek op de bureaucratie.
- Wanneer u mensen aan elkaar voorstelt, spreek uw gesprekspartners dan aan met hun titel en hun familienaam. Weet dat de Chinezen de familienaam eerst zetten, dat de Maleisiërs hun voornaam zeggen, gevolgd door "bin" (zoon van) of "binti" (dochter van) en de voornaam van hun vader, dat de Indiërs "s/o" (zoon van) of "d/o" (dochter van) laten volgen op hun voornaam, gevolgd door de voornaam van hun vader. Onthoud vooral dit: spreek NOOIT iemand aan met zijn voor- of bijnaam, behalve wanneer men daartoe uitgenodigd werd of eventueel wanneer er zich tussen u een vriendschapsrelatie heeft ontwikkeld.
- De Singaporezen slagen vaak de ogen neer of wenden hun blik af als een teken van respect, zeker wanneer ze te maken hebben met een oudere persoon.
- Gewoonlijk krijgt men een slap handje. Men kan elkaar eveneens op een andere manier begroeten, bijvoorbeeld door licht te buigen of door de handen te vouwen ter hoogte van de borst of voor het lichaam.

- Toon respect tijdens de uitwisseling van visitekaartjes en onthoud goed de identiteit van de persoon die u het kaartje heeft gegeven voor u het opbergt.
- Geef zakenvrouwen geen complimentjes over hun uiterlijk, want dat kan overkomen alsof u avances maakt. Vermijd aanrakingen, omhelzingen en kussen aan een persoon van het andere geslacht tijdens een zakenmeeting, want dat komt slecht over.
- Wanneer de situatie zich ertoe leent, kan het aangewezen zijn om geschenken aan te bieden, bijvoorbeeld tijdens een banket ter ere van het afsluiten van een koop. Handel steeds vanuit het oogpunt van de "groep" en vermijd persoonlijke cadeaus. Kleine symbolische cadeautjes worden doorgaans geapprecieerd.